ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 89. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 12. НОВЕМБРА 1911. ГОД. ГОДИНА IV.

Цетиње, 12. новембра

И раније ми смо имали прилике да нарочито истакнемо како се наша штампа не налази на оној висини на којој би требала да је, а нарочито да не одговара својој сврси онако како би требало. То се испољавало особито онда када су била крупна словенска питања на дневном реду, када је словенска штампа, са незнатним изузетцима, заузимала такво становиште које не одговара интересима Словенства, а које се најчешће поклапало са становиштем стране туђинске штампе непријатељски расположене према нама Словенима и свему што се нас тиче. То долази од туда што се увијек наша штампа руководила писањем туђинске штампе, која је, сасвијем разумљиво, сваки догађај у Словенству експлоатисала у своју корист и представљала га и коментарисала на свој начин онако како то њој у рачун иде. Служећи се тако тим изворимо потпуно је и природно што тај регулатор наше штампе није ни у колико служио интересима нашим, те је тако и несвјесно наша штампа служила туђинским и Словенима непријатељским интересима.

То се најбоље испољило приликом скорашњег одвратног атентата на руског министра Столипина, када је у опште словенска штампа, са незнатним часним изузетком, била заузела исто становиште које је била заузела и туђинска штампа. Па и ако је тада било јасно, да је крајње вријеме да словенска штампа одустане од своје досадање праксе, да се више не служи туђинским изворима, који су јој у пресуђивању догађаја, на рођену штету нашу, били главни регулатор, и ако је, велимо, очигледно било да се наша штампа несвјесно заводи и још несвјесније служи непријатељским интересима, ипак све то није ништа помогло да се многи од наших, а нарочито југословенских, листова опамете и да прекину са досадашњом штетном праксом, која је директно управљена противу нас.

Штетан утицај, који на нашу словенску штампу има страна, а нарочито њемачка штампа особито се испољава према Русији и приликама у њој. И српско-хрватска, и југословенска и у опште словенска штампа заузима према Русији врло непријатељско држање, које се врло често поклапа са писањем туђинске штампе, која систематски ради на томе да је што више унизи, да јој углед убије и да је пред страним свијетом представи у најружнијој боји. Што према Рисији такво становиште страна, а особито према њој непријатељски расположена штампа заузима, и што се према њој најпрљавијим стредствима служи, још је и разумљиво, јер то служи интересима њиховим. Али што јој у томе наша кратковида штампа шљедује и за њоме се поводи, неразумљиво је, штетно и за осуду и једино се да објаснити само тиме што је о пресуђивању и у познавању догађаја једино упућена на стране изворе, а нарочито на њемачку штампу, чије је нерасположење према Русији врло добро познато.

И сад је избило на површину нешто, што нарочито испољава штетан утицај стране штампе, који има на штампу словенску у опште, а што би требало већ једном да словенску штампу уразуми, доведе до свијести и отвори јој очи како би једном изашла из заблуде и опредјељавала се бар од сада не са туђинског него са опште словенског гледишта.

По сриједи је т. зв. финско питање. Финска је руска покрајина и имала је до сада своју нарочиту самоуправу, по којој је, и ако саставни дио Русије, била сасвијем у изузетном положају тако, да је била држава у држави и Финцима у односу према осталом становништву у њој, Русима и Шведима, давала не само првјенство, него их једино као пуноправне признавала, а у односу према држави нарочито одвајала. Такви односи разумије се да нијесу могли и на даље да остану једно због справедљивости и равноправности, а друго и због цјелокупности рускога царства. Зато се и са руске стране настојавало, да се то стање регулише и ти односи уреде како унутра, тако и споља, према осталој руској држави.

То сасвијем оправдано држање службене Русије изазивало је буру негодовања у страној, а особито њемачкој штампи, која је Русију обиљежавала као терористичку, угњетачку државу, која хоће сасвијем да подјарми Финску и Финце сатре и збрише с лица земље, представљајући је у најцрњој боји. Поводећи се за том страном штампом, и словенска штампа се љуто обарала на Русију, најбезочније је нападала и означавала као реакционарну, угњетачку и тиранску државу, у којој се страни народи угњетавају као нигдје у свијету. Те отровне стријеле нарочито су се заустављале на пок. Столипина, који је у пошљедње вријеме био озбиљно прегао, да нарочитим законима уреди односе Финске према Русији. Од туда је и дошло што је пок. Столипин чак и у словенској штампи био третиран као тиранин, угњетавач и мрачњак, па је и разумљиво што је већи дио словенске штампе проговорио о Столипину мртвом како не би требало ни смјело. Најзад од туда је и дошло што се и дан данји Русија у словенској штампи представља горе но икоја туђинска држава.

Требало је сад да влада поднесе думи законске предлоге о уређењу Финске па да се види у коликој је заблуди словенска штампа била и колико је дубоко забраздила поводећи се за страном, особито њемачком штампом, која се сад и сама тобоже ишчуђава како је заведена и необавијештена била, ма да је добро знала шта ради. Како ће сад изгледати словенска штампа, која је деценијама обиљежавала „мрачњачку" и „тиранску" Русију као крвопију и угњетача Финске, може се мислити!

Ти закони што су поднесени думи о уређењу Финске састоје се у томе што се хоће да уведе равноправност Руса са Финцима и Данцима у Финској.

Руси до сад нијесу били равноправни у Финској, него су стајали, и ако народ који господари, у истом положају као Цигани, Јевреји и други народи, који немају права држављана. Они су тамо морали да плаћају данак, али нијесу имали бирачког права ни активног ни пасивног. Нијесу имали такође ни права да се без дозволе насељавају, да земљиште купују, да воде радње, нити да индустриска предузећа отварају. У акционарским и новчаним друштвима није смјело бити више од једне трећине Руса. Исто тако мјенице се есконтовале на финске марке, а акцептанти су могли бити само Финци. Штедионице су могли само отварати Финци. Јавна и приватна звања могли су имати само Финци. Посредовање за зајмове могли су вршити само Финци, а тако исто само они и залагати имања на хипотеку. Производ спиритуозних пића и трговина њима монополисан је за рачун Финаца. Право на туторство имали су само Финци, па ма то и руска дјеца била. Грађење жељезница припадало је Финцима и они су их само могли изводити и њима управљати. И бродови су били у рукама Финаца и осим њих нико није смио да их има, да их гради ни да њима управља. Руси су могли учити у мрнарским школама, али без права на праксу која се није давала ни Финцима ако уче у руским школама. Закон о слободи штампе вриједио је само за Финце, а тако исто и право зборова и удруживања. Руске школе и универзитети нијесу у Финској признавани, па чак ни богословски факултети. Љекари и апотекари из Русије нијесу имали никаква права у Финској. Али за то фински грађани у цијелој Русији уживају сва права као руски грађани и што је Русима у Финској забрањено, то је Финцима у цијелој Русији дозвољено. Краће речено: Финци су били у изузетном привилегованом положају, који показује да они нијесу били стварно од Русије подвлашћени, него да су напротив они Русију подвлашћивали. То, што су они имали, није имао ни један подвлашћени народ у свијету, а нарочито у Њемачкој и Аустро-Угарској, гдје народностима ни најелементарнија права не поштују, а још мање првјенства да им дају, па се ипак противу Русије викало најбезочније и најодвратније што „тиранише" и „угњетава" Финце! А ти исти Финци, што је и утврђено, за вријеме руско-јапансог рата били су у дослуху с Јапанцима и за њихов рачун организовали револуцију противу Русије како би је омели у борби са Јапанцима! Разумије се, дума је овај закон о равноправности Руса са Финцима сада и усвојила.

Два су узрока, која нас руководе што смо се на ову ствар заустави ли. Један је тај што смо хтјели да нашу штампу из заблуде изведемо, а други је у томе што смо овим примјером хтјели да укажемо са колико такта, увиђавности и обавијештености наша штампа третира чисто словенске ствари, за које би бар требало тражити да буде боље у њих упућена и да не служи туђинским интересима. Ово је у толико значајније што та иста штампа са том истом обавијештеношћу третира и нашу земљу и прилике у њој.

То је жалосна, али и поучна чињеница!

Цетиње, 12. новембра

До раздјељења бањалучке српско-православне митрополије неће доћи, јер је босанска влада извјестила бањалучког српског митрополита, да се неће нова српска митрополија отварати ни у Бихаћу, ни у Босанској Крупи, како су то Срби жељели, пошто то не дозвољава ни устав ни финансије.

*

Словеначки посланици у штајерском покрајинском сабору рјешили су да воде најжешћу опозицију све до год се не испуне њихови праведни захтјеви, које влада неће да изврши мирним путем.

*

Енглески краљ и краљица при своме повратку из Индије заустависе се на Кипру, одакле ће преко Пиреја отићи у Атину у посјету грчком краљу.

*

Н Кор. Биро јавља да је опуномоћен да дементује све вијести о мобилизацији аустријске војске у Босни и Херцеговини, пошто, вели, нијесу истините. Али и поред свега тога ипак путници тврде, да је војска у оним земљама нагомилана.

*

У Цариграду су основали нову политичку странку ради одбране устава и народности! Али нема изгледа да ће од њеног корисног дјеловања ишта бити, пошто се тамо свака акција у корист хришћанских народности никако не трпи. Да у њен успјех не вјерујемо, руководи нас још и то што у њој нема Срба.

Језично питање у Херцег Босни

У тренутку када је између православних и незнатне групе муслимана с једне и католика и муслимана с друге стране дошло до сукоба у сабору, због чега је и рад сабора обустављен док се споразум о језичном питању не постигне, то језично питање заоштрено је још више једним актом владе у самом службеном листу.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Службени лист за Босну и Херцеговину је „Сарајевски Лист“. Он излази има већ тридесет и четири године. У њему је до сада писано латиницом и ћирилицом, али је латници давано прво мјесто. То је од туда што је Аустро Угарска латиницу од увијек потпомагала. Захваљујући само томе, она се толико била у Босни и Херцеговини раширила да су је чак и муслимани пригрлили и њоме се стали да служе. Кад се дода томе још и то, да се до скоро на православне гледало попријеко и да је од њих слабо ко у службу примљен, но махом странци, међу којима је и знатан број разних Словена, то је и природно што су се латиницом готово искључиво и у државним надлештвима служили.

Размажени тиме католици су сада у сабору били прегли да латници свуда извојују првјенство и ако су Срби као већина имали права да ћирилица добије првјенство. Католици су тражили да се при написима на друмовима стави прво латиница, а не ћирилица како је то сасвијем оправдано у владином предлогу било. Разумије се, православни то запостављање нијесу смјели да одобре и устали су у одбрану свога писмена, што је довело до сукоба у сабору и обустављања саборског рада.

У том истом тренутку, када се због језичног питања десио сукоб, службени лист је одједном почео да проводи равноправност ћирилице и латинице. Донио је у једном броју ћирилицу на прво мјесто а латиницу на друго, док је у другом броју дао латници првјенство и тако наизмјенце.

Ова равноправност произвела је међу католицима силну узрујаност. Размажени и научени на повластице, и ако се овим није њима ни мало учинило на жао, огорчено су стали да протестују због тога, тражећи да и на даље латиница има првјенство и да иде по старом.

Шта ће све ради овога бити, не зна се. Можда ће они у својој акцији и успјети, а можда и неће. Али сва је прилика да неће, јер Срби одлучно остају при томе да више не дозвољавају ни у ком случају да се крње њихова права и да се најодлучније боре противу сваког изазивања, које иде за тим да се вријеђају њихова стечена права.

Другаче и не може бити. Већину у Босни и Херцеговини сачињавају православни. Њихово је писмо ћирилица. Према томе ћирилица мора и да има свуда првјенство. Чак што више они су у праву да траже да се и у службеном листу ћирилица искључиво употребљава на првом мјесту као што је до сада латиница употребљавана. Али су они либерални и толерантни. Задовољавају се равноправношћу. Па ипак, крај свега тога, католици се буне и Србима оспоравају то право, што је очигледно изазивање.

Истина католици се бране да латиница мора имати првјенство зато што се њоме већина народа у Босни и Херцеговини служи, католици и муслимани. Али ваља знати и то, да муслиманима латиница није право писмо. Њихово је арапско писмо, као што то тражи група Миралемова, у чему га и православни помажу. А кад је већ ријеч о томе да се муслимани служе другим писменима а не српским онда се они могу исто тако служити ћирилицом а не баш латиницом, а то у толико прије што је ћирилица и много згоднија за њих и простија тако, да се њоме без натезања може служити и најпростији свијет. У ћирилици за сваки глас има писмо, док се у латници мора често са два слова обиљежавати један глас, што простијем свијету отежава читање, те је на тај начин и непрактична.

И кад је очигледно да су православни у пуном праву, сасвијем је разумљиво што ни по коју цијену неће дозволити да се њихова света права крње и да се терошу. Зато ће се и борити најодлучније противу и овог најновијег атака на њих, па ма та борба и далеко отишла.

Да послије овога од рада сабора неће бити ништа, више је него сигурно. Новим изборима православни могу само добити, док са католицима па и муслиманима који су се за њих повели ствар обрнуто стоји. Нарочито ће они бити кобни по муслимане у пакту, јер напредни Муслимани што се налазе уз православне одлично у народу стоје.

Покрет монархиста у Португалу

— Монархисти спремају нов упад у републику —

Тешко је сазнати право стање о акцији монархиста у Португалу. Португалска влада га крије и о томе говори са омаловаженьем, бојећи се свакако да не нашкоди новој републици, која још није стала слободно на ноге. Али да ипак има нечега у ствари, извјесно је. Нарочито се не може прикрити да су се монархисти смирили и да неће наставити своју акцију противу републике.

Сад и лисабонски листови говоре о томе. Они су изнијели програм монархиста, који спремају упад у Португал. Португалски монархисти, веле лисабонски листови, налазе се уз португалску границу и спремили су овај програм за упад: Чим вријеме дозволи започеће се понова акција. У овај час су они крајеви под водом. За сада се акција ројалиста ограничила на то, да све приреди, како би се успјех осигурао. Принц Мигуела од Браганце, син претендета Дон Мигуела, пошао је у Париз и у Лондон, гдје му је, кажу, успјело добити зајам у износу од 50 милијона франака. Повратак ове своте гарантовали су португалски емигранти. Један дио ове своте опредијељен је за наоружање, за што већу ратну запру, за 20 Максимових топова и 30 топова других и за 1500 коња и 500 мазги. У Галицији је одбор португалских ројалиста покуповао све, што само треба за зимско одјевање и обување војске.

Од споменуте ове своте плаћен је послједњи дио за нова три ратна брода ројалиста.

Португалска влада својим држањем и изјавама хоће да представи како ни овај други напад монархиста не узима обиљно. Португалска влада, вели, поуздава се у вјерност својих чета, јер је и прва навала завршила коначним поразом ројалиста. Војне власти повлаче своје чете натраг у Лисабон. Тиме хоће влада да ројалисте намами у унутрашњост земље и да приштеди велике трошкове. Републиканци држе, све ако би ројалистима и успјело, да заузму неколико градова, да ће их они опет освојити и том приликом спријечити, да се опет врате у Шпанију. Споменута друга навала у Португалу биће концем овога мјесеца.

Ако се суди по самим дјелима, онда ће се видјети да се влада претвара, јер врло велики притисак у земљи врши на све оне који нијесу створене присталице републике. Једна само, ма и најмања, сумња, један основ подозрења довољан је да се поједини узму на одговор, да им се изврши претрачина и да се тоне затварају. А да су републиканци сигурни као што се претварају, они тако не би радили, а најмање кад за то повода немају.

Политички гласови

Балканска конфедерација

Покрет за остварење конфедерације балканских народа дао је повод једном дијелу стране штампе да означи Русију као главног иницијатора у овој ствари и да је осумњичи због њеног држања, а нарочито да је у ружној боји представи пред Француском и Енглеском.

Ради тога петроградско „Новоје Времја“ бави се на уводном мјесту тим питањем, и истиче како се представља да се много расправља о том савезу балканских држава између руског посланика Чарикова и Младотурака те да Чариков хоће, да у тај савез прикључи Бугарску, Србију и Црну Гору, а Турци опет са своје стране да траже, да у савез уђе и Грчка, ради очувања турскога суверенитета над Критом. Поврх тога Турци желе да Русија не би признала анексије Тринполитаније и Ћиренаике, него да се заузме код велевласти, да се призна макар и номинални суверенитет Турске над поменутим крајевима. Турци ће, веле, у замјену за то отворити Русији пролаз кроз Босфор и Дарданеле.

„На све то — вели даље „Новоје Времја“ — не би се требало ни осврћати, кад не би избијало одатле јасно, да се тиме хоће унијети раздор и нека сумња у искреност руско-турских односа.“

Несумњиви пораст рускога пристижа у Цариграду и на Балкану не може бити пријатан за аустроугарске империјалисте, који све своје замисли темеље на легенди, да је Русија након јапанске војне ослабила тако, да не може да води активну политику на Балкану. Ти исти империјалистички кругови не опажају, да постоје широки турски слојеви, који се уздају у руско покровитељство ојачано руско-енглеским савезом, док се одвраћају од превртљивих и себичних Шваба. Турци су већ данас увидјели своју погрешку учињену приликом берлинског уговора. Данас само онај дио турских политичара подупире велике аустриске аспирације, који су новчано везани с њемачким финансијерима, што су поплавили отоманско царство.

Видјећи Аустрија да би добри руско-турски односи могли довести до слободнога дјеловања црноморске морнарице на Средоземном Мору, жури се, да завади Русију с Турском и Енглеском.

Босфорско и дарданелско питање није више за Русију тако важно, како је било у прошлом стољећу. Ако Турци пропусте руско бродовље кроз та два тјеснаца, то ће морати пропустити и остале државе, а тим ће се Црно Море претворити у „mare apertum“, а то би могло да поврати времена кримске војне. Објављују Аустријанци надаље енглеске дипломатске кругове, да су они криви што дарданелско питање још није ријешено, ма да је Аустро-Угарска за вријеме преговора о анексији Босне пристала, да ће Русију у том питању помагати, док се Енглеска труди, не само да Русији у том помогне, већ на супрот сије раздор између Русије и Њемачке и Аустро-Угарске.

Из свега тога изводи „Новоје Времја“, да мир што влада на Балкану ушљед добрих руско-турских односа није по ћуди бечким и будимпештанским политичарима, а оштри тон аустриске штампе ушлед вијести, да ће се рат пренијети на Јегејско Море, само доказује аустриску жеђу за немирима на Балкану.

Послије овога свакоме ће бити јасно шта се хтјело са вијешћу што је баш сад пуштена у јавност, да је између Русије и Турске постигнут споразум, да Русија има слободан пролаз кроз Дарданеле, али да је зато дужна да помаже Турској у опасности.

Револуција у Кини

— Увођење уставности у Кини —

Налазећи се пред опасношћу од револуције, која се у цијелој Кини страховито брзо шири, кинески принц регент се склонио да либералним гарантијама

ПОДЛИСТАК

Спич и Спичани

Иво Башић

(3)

Константинодговори: »Зар није рекао Христос, да се свакоме проповиједа на свој језик, као што тако чине Јермени, Персијани, и др. Зашто и моји Словени не би то исто имали? — Зар и њих не гријe исто сунце. Бог није завидљив, него је за свакога једнак. Паша узме Јеванђеље преведено на српско-словенски језик, и добро разгледа све што је њему писано. Увидјевши до нема никакве јереси, него да је једнако с грчким и латинским, благослови Константина и његово Јеванђеље, њему даде име Ћирило и допусти да се служба Богу отпоје на словенском језику у цркви Св. Петра у Риму. (14. фебруара 869.) Тако су примили ћирилицу сви Срби и Словени. Њом се данас служе Срби, Бугари и Руси. Хрвати нијесу примили ћирилицу, јер се деси растојеп између источне и западне цркве, те Хрвати задрже стару глаголицу. Тако се они, који припадоше Риму, назову Латини. Али када нијесу сами Римљани Латини, од куда могу бити Словени?! Али што читају латиницу зову се данас Латини.

Сви хришћани су једна вјера. Једно је јеванђеље. Велика је глупост бити фанатик, кад се сви једноме крсту кланьамо. Треба бити патриота! Сви они народи што говоре »Господи помилуј«, једна су браћа, па били ту папе или патријарси, мојсеовци или мухамеданци. Не треба гледати, којим се језиком говори. У патриотизму је спасење а у фанатизму пропаст.

Оволико сам разумно, читајући старинске историје по свијету 40 година.

А да бих потврдио, да су сви Спичани, без разлике вјере, Срби, најбоље је да се послужим својим порјеклом.

И ја сам Србин, православни, Спичанин или: Србин из Зете, од Лалића племена: Србин из Хота или Груда: Србин из Скадра, прозват Башић: сада Србин Башић, из Спича, братства: Поповића.

А ево како:

Село Ћурмоско у Спичу је од Лалића племена, из Зете. 1543. за вријеме царовања султана Селима Силног три брата Лалића убију једног коџобашу и утеку од крви у Малесију, у село Хоти, гдје се настане. — Не прође четири године и ту убију једнога и пријеђу у село Груде, гдје су стајали пет година. Тада се сваде с Арбанасима и убију опет једнога. Побјегну у Скадар. Није прошао ни мјесец дана Мађари ударе на Босну, те ова три брата пођу с Турском као фрајкорци (добровољци), када су се показали добри јунаци и буду названи од босанског везира »Баш чтуши«. — По повратку у Скадар добију од султана перјаницу и берат и буду названи: »Кабадања Башић Лар«. Не прође много времена и у Скадру убију човјека, но како су били бератлије, то их не затворе, него их пошљу у сургун у Спич. Ту су стајали мирно, док се не одијеле. Један брат пође у Дубровник, гдје се ожени с једном католичкињом. Данас од њега има једна породица у Сучеву — Буковину, а једна у Далмацији. Онај други брат пође пут Босне. Тамо нађе рада код једног племића. Будући да је био лијеп и добар, биљација, његов господар водио га је собом. То је било криво осталим слугама. Зашто да буде више стиман један ђаур од њих — говориле су они — те га омрзну. Једне ноћи намисле да га убију у постељи, али их Башић опази и убије једнога на мјесту, а другога рани. На вику рањеног скочи бег и други укућани, дође и полиција ухвате га и баце у тамницу.

Пошто је био код бега, то га често гледала кћи травничког везира, дивећи се његовој љепоти и јунаштву. Од како је био запао у тамницу, она би му свакодневно донијела што му је потребно, кријући од оца а с дозволом своје мајке — везировице.

Говорила му је: »Потурчи се, ако хоћеш да главу сканулаш«. — Али Радуле Башић није на то ни главу окренио.

Послије шест мјесеца осуде га на вјешала. Кад су га водили, рекла ће везировица своме мужу: »Грехота је оваквог јунака погубити«. Везир рече: »Нека је мање један ђаур!« — »Није ли га боље потурчити и намирити пророку онога што је погубио«, — одговори везировица. — »За кога да га потурчим?« — »За Фатиму, нашу кћи«, одговори везировица. Паша пристане, пошље Фатиму, да га доведе. Када дође к њему рече му: »Потурчи се, па ћу те узети. Боље ти је да спасеш своју главу а земља је на томе свијету свима мајка. Тамо нема ни крста ни сунета«. — Радуле се на то насмија и рече: »Истина је! Примам твоју понуду«. Потурчи се и постаде зет везиров. Од њега су данас сви вјере мухамедове, они Башићи те су у Подгорици и у Сарајеву. Они грећи Башић што је остао у Спич вјере је православне, његов је унук поп, те се називаше Поповићи.

Тако је данас цијело село Ћурмоско једно братство и зову се са четири имена: Башићи, Поповићи, Мирковићи и Буришићи и то од Лалића Башић, од попа Поповић, од Мирка Мирковићи, од Ђура Буришићи, а сви старином Лалићи.

Оволико су Срби губили своја стара имена и народност. Стога данас Спичани не знају од куда су и што су, стога кажу да су латини. Хрвати, док су сви чисти и остајоше Срби.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE PIBROJEVA

...ставе сваку даљу револуционарну акцију и да револуционаре придобије."

Сад стижу и опширне вијести о важном државном преврату у Кини. Па ипак све то није ништа помогло да се акција револуционара обустави и да се мир у земљи поврати, пошто револуционари неће никако да попусте.

У царском едикту, којим се познати кински државник Јуаншикај именује за шефа нове владе, наглашује се изричито, да у будуће неће ниједан члан династије предузети никакве владине службе. Тим се манџурски царски дом одриче сваког учествовања у владиним пословима. Дакле Јуаншикај је господар ситуације и прави диктатор. Он ће покушати да се споразуми с револуционарима, који нису, како се држи, склони да попусте, него хоће, да проглase републику. Револуционари су господари у шест покрајина, њихове чете непрестано напредују без обзира на промену на влади, на обећања царског двора.

И у самом главном граду у Пекингу, букнули су озбиљни немири. Ишчекује се, да ће и у Пекингу букнути револуција и да ће бунтовници свргнути династију. Јуаншикај је прогласио у Пекингу пријеки суд.

Код града Ханка-у долази непрестано до крвавих сукоба између владиних и револуционарних чета, и то с промјенљивом срећом. Двапут су до сад револуционари освојили тај град и двапут су их царске чете истиснуле из града. Владини бродови бомбардовали су револуционарни логор, а при том је пало неколико граната и на европску насеобину. Станица је опет у рукама бунтовника.

Народна скупштина у Пекингу позвала је револуционаре, да обуставе непријатељства и да ступе у преговоре с владом. Бунтовници су одвратили, да су вољни пристати на примирје али уз веома тешке услове. Они прије свега захтијевају, да се образује врховно војно вијеће, чији би чланови били само њихови присташи. Врховно војно вијеће имало би испитати све владине предлоге прије него ли их прими парламенат у претрес.

Један пук царске војске, који је био одаслан у Сенси у помоћ ондашњим царским четама, побунио се по вијестима из поузданог извора, те убио бригадира и преко хиљаду Манџура. Убијен је и гувернер заједно са свим члановима његове породице.

О тежњама и намјерама диктатора Јуаншикаја проносе се разни гласови. Тако се н. пр. тврди, да он сам аспирира на царски пријесто и да сада игра дволичну игру. Он је поставио двору ултиматум, да да држави прави устав и да се у будуће влада у либералном духу, јер иначе он отклања сваку одговорност. Јуаншикај располаже са 27.000 модерно извјежбаних и наоружаних војника.

Како се из Хонконга јавља, прогласили су неки дан револуционари у Вучани у једној великој скупштини независност покрајине Кугваси, у којој ће бити главни град Вучанг. Закључено је да не шаљу више порезни и царински новац у Пекинг и да образују своју војску.

Из кинеског главног града јављају: Народна скупштина донијела је ове одлуке: посебна права Манџура укидају се и ниједан Манџур не може постати више официр. Све се манџовске организације имају распустити. Евнуси се имају протјерати с двора. Перчина мора нестати из Кине.

Цар, дотично принц-регент прихватио је услове за устав. Најглавније су установе устава: Династија Чинг влада за увијек. Царева је особа света, те се у њу не смије дирати. Царева се власт ограничује уставом. Право да мијења устав има само парламенат. Народ бира чланове горње куће, из чије средине бира парламенат министра-предсједника, којег цар именује. Министар-предсједник предлаже по том остале министре. Царски принчеви не могу постати ни министри ни бити именовани у сходним управним службама.

Мисли

Многи своје тврдоглавство крсте именом доњедности.

*

Најгоре је кад се човјек стиди самога себе, па ипак то многи више желе него да се постиде пред другима.

*

Каже се: у здравом тијелу здрава је и душа. Тијело се окрјепљује вјежбањем, гимнастиком, а душа моралом.

*

Апсолутне слободе нема. Човјек може бити само слободан у извјесним границама. Ако га не спутавају закони, спутавају га обзири; ако га не спутавају обвезе, спутавају га принципи. Тек апсолутне слободе нема.

Валси

Талијанско-турски рат

Због јаке кише набујала је ријека Менгемори и поплавила читаву обалу насупрот талијанском јужном прочељу и Сиди Месри. Вода, или боље рећи бујица, провалила је талијанска утврђења код Бумелијана и излила се у луку на источној страни. Талијанске чете подигле су привремени насип и испоставиле свезу. Преко поћи је вода видно спала, и чете су опет подигле заштитну пругу од Сиди Месрија према западу. Сада је бујица сва сведена у поток, који се ваља у море код утврђења С. Непријатељ се скрио. Море је силно узбуркано. Ратно бродовље и пароброди су на дебелом мору. Град је миран. Поплава је нанијела приличну штету; сад је стигла тамо храна за становништво, али се није могло ништа искрцати ради узбурканога мора.

Уза све опровргавање мора се рачунати, да ће Талијани доскора запосјести неколико острва у Архипелагу. Ако се ова намјера за сада још таји, чине то Талијани због тога, да дјелују са тим заузимањем као са изненађењем.

„Jeune Turquie" саопштава објаву министра финансија, којом установљује, да влади због рата неће ни за ову ни за шљедећу годину требати никакав зајам.

Из Триполиса се јавља, да су Тилијани опет изгубили сва она мјеста, што су их били отели поновно Турцима. Талијани су претрпјели велике губитке, а Турци су освојили четири топа и много муниције. Колера је међу Талијанима побрала грдан харач, те се они више не усуђују у опште из града да излазе.

Управа суда за мир је једногласно прихватила резолуцију, којом се осуђује „талијанско разбојништво" као срамота по читаву европску културу. Уједно се изриче жеља, да се велевласти присиле нека обуздају Италију свим средствима, која стоје на расположење по хашком уговору.

Порта је обавијестила све своје посланике да обавијесте велевласти, да ће подузети све мјере, што она сматра подесним за војничку одбрану, а то за то, јер Италија спрема акцију у Јегејском Мору. Ове војне мјере биће употребљене за све изложене тачке. Нема сумње, да ће се тиме у велико спријечити међународни промет.

Зулуми у Турској

— Од куда долазе зулуми над Србима —

Скопље, 1. новембра

У Турској су још једнако на дневном реду насиља и зулуми, који се врше над хришћанима, а нарочито над мирним српским живљем. Готово нема дана, а да се над којим Србином не изврши злочин, зулум или ма како било насиље.

Чудновато је да у једној држави може толико безвлашће бити, али ипак зато и сасвијем је разумљиво све ово што се у Турској догађа. А природно је зато што све ово потиче отуда што у Турској може свашта бити и што се хришћанско становништво баш од самих власти ставља изван закона.

Ужасни зулуми, убиства и насиља у Турској објашњавају се да потичу од туда што власти нијесу на свом мјесту. Органи власти или су несавјесни, или немарни или су често пута толико покварени, да им све то иде у рачун, те и не гоне праве кривце.

Да је и у ствари тако, најбоље се видјело приликом убиства честитог Анта Цемовића, који је из Берана дошао у Скопље по позиву власти, гдје су му затворени синови на правду Бога због лажне оптужбе. Њега је на сред вароши у по бијела дана напао један Арнаутин да га убије, када му је ненаоружани Анто јуначки подвикнуо: „Пуцај, Арнаутине, брже и час прије преби, јер да је у мене то што је у тебе, знао би ти ко је Анто Цемовић." И власти у мјесто да хватају убицу, повлачили су на одговор оне честите људе, који су свједочили ко је прави убица! Види се, да им није било стало до правог кривца, него до оних, који злочинца издају.

И кад тако што виде други, разумије се, да се лакше одлучују на све, увјерени да за своје злочине неће одговарати. Као веле: кад власти не гоне злочинце, зашто бисмо и ми презали од злочина, те се тако зулуми нагомилавају.

Од туда и долазе она грозна насиља извршена над нашим народом у гиланским селима Кормињану и Ранилугу, гдје је објест једног жандармског пустахије, противно закону и уставним наређењима, превршила сваку мјеру, који је мислио да се може како хоће титрати са мирним српским живљем за чију се сигурност нико не брине.

Видио је кормињански чауш Ферат, како власт не прогони зулумћаре, видио је како се над убицама излива милост и како се пуштају на слободу са оружјем које им сама власт даје. Све је то видио, па му се осладило, да и он опроба своју силу и свој бијес. И доиста под плаштом чувара јавне безбједности, зашао Ферат по нашим, од до зуба наоружаних зликоваца, упропашћеним и у црно завијеним селима гиланским да тражи сакривено оружје!

Био их је и обогаљио их је, док је од неколико њих изнудио три стара и зарђала револвера, којима су се требали ови јадници, лишени заштите власти, да бране, када их у свом сопственом дому, нападну разуздани и слободно до зуба дугим пушкама наоружани зликовци.

Од ових сељака, неки су пуштени а неки још чаме у гиланском затвору — и ако је кајмакам, на протест свих околних села увидио, колико је наш сељак трпио од овог нечовјека у жандармској униформи, па га са кормињанског каракола смијенио и одазвао у Гилане. Али поред свега тога, наши људи премлаћени и обогаљени и даље остадоше у затвору.

И код таког стања ствари разумљиво је што на овоме неће стати, и што ће се зулуми над српским живљем и у будуће продужити.

Кад у једној земљи влада анархија, боље се и не може очекивати.

То је та многохваљена нова напредна Турска, гдје од правне земље ни помена нема, него је претворена у кланицу најмирнијег дијела становништва свога!

Народна привреда

Овогодишњи род шљива у Босни. Ове је године шљива у свим оним предјелима Босне и Херцеговине, гдје иначе она прилично успијева, издала, те се овогодишњи природ шљива може оцијенити са слабим средњим родом. Једино, што је било, добро је. Шљива је била крупна и извршног квалитета. Из прва се већ држало, да ће цијена шљиве бити висока, па се сирова шљива није још на грани продавала јевтино, него се сушила или се од ње пекмез кухао. Сирове шљиве извезло се и ове године доста за Беч, Будимпешту и Праг. Цијене су биле 17—21 К. по 100 кр. франко станица. Пекмеза се извезло око којих 80 вагона. Суха шљива долази на тржиште, али за сада још врло слабо. Најјачи довоз је у Брчком, а износи дневно између 200—500 тов. У Тузлу се довози дневно око 100—300 товара. У Грачаницу, Шамац, Тешањ и Добој око 20 до 80 товара. Цијене се крећу између 60 до 80 К. по товару, а решетана шљива продаје се франко Брод, Шамац и Брчко гарнитура К. 57—59.50. Пекмез се купује по К. 60—1 франко Рача, Брод, Брчко и Шамац, нотира у Бечу и Пешти К. 64—66. — Комисије за надзор шљиварске трговине вршиле су и ове године своју дужност.

Кратке вијести

Затворен директор банке. Јављају из Милана, да је тамо затворен директор „Banca di Milano", Урбано Сардера. Директор је био оптужен као пословни шеф „Banca Credito populare", која је пала под стечај, да је тамо изводио нереалне манипулације. Његово је хапшење изазвало велику сензацију у талијанским финансиским круговима.

Избор нових кардинала. Из Рима јављају, да се почела преуређивати велика дворана, у којој ће сутра засједати велики консисториј. Пошто је број кардинала, који ће се сада изабрати, прилично велики, било је нужно, да се за ову церемонију одабере једна од највећих дворана. Од кардинала, који ће се сада изабрати, присуствоваће их церемонију њих 13, док ће их 5 бити одсутно, а то су они, који станују у Шпањолској или Аустрији, јер суверени ових држава имају још стару привилигију, да подијеле берат оним кардиналима, који потичу из њихових држава.

Штрајк метлара. У Њу-Јорку штрајкују чистачи улица. То је штрајк необичне врсте. Док улицом обилазе штрајкаши у великом броју, дотле су и улице управо нагомилане смећем. Здравствене су власти биле присиљене, да издају посебне мјере, да се у граду од смрада не залеже болест. Штрајкаши су приредили и демонстрацију, те их је више стотина ухапшено. У свеопштој гужви један је од њих бацио бомбу, но није нанијела штете.

Толстој и жена. О Толстојеву приватном животу избија сада једна сензација, која силно интересује сав свијет. „Рускоје Слово" наиме јавило је ових дана, да сељак Јакоб Силин диже тужбу против неке породице Шварц, да му исплати извјесну своту новаца. Ту своју тужбу овако објашњава: За вријеме кримског рата подржавао је Толстој односе с једном госпођицом, што је уродило тим, да је Толстој постао отац једне дјевојчице. Ову је дјевојчицу послије узео овај Силин, а Толстој се за своје незаконито дијете тако побринуо, да је за њу депоновао у два пута по 50.000 рубаља. Дијете је било код неке удовице Шварц, које је нестало иза Толстојеве смрти. Сад њезини укућани прекомјерно троше, а Силин их тужи за 100.000 рубаља, јер употребљавају новце, који припадају њему као мужу незаконите Толстојеве кћери. Сад ће настати парница, која ће особито занимати свијет, који је Толстоја величао као особита моралисту. А и он, ето, подлегао Евину покушењу.

Дневник

Краљ у Никшићу. Његово Величанство Краљ отпутовао је онамад по подне на аутомобилу са Њеним Краљ. Височанством Књагињицом Вјером у Никшић.

Стенографи. И ове године г. министар унутрашњих дјела обратио се предсједништву Н. Скупштине у Србији с молбом да уступи своја два стенографа нашој Н. Скупштини. Предсједништво Н. Скупштине у Србији и ове године се радо одазвало тражењу овом и упутило је на рад у Црну Гору своје стенографе г. г. Љубишу Лукића, судију, и Момчила К. Радовановића, адвоката, који су на Цетињу били и пошљедњег скупштинског засједања. Извјештавајући о овоме г. министра унутрашњих дјела предсједник Н. Скупштине г. Андра Николић је у своме писму јавио, да је одређеним стенографима већ и наложено да се из Биограда благовремено крену како би на Цетињу били до дана отварања Н. Скупштине 18. ов. мј..

Колера. До конца прошлог мјесеца обољелих од колере је било дванаест особа и то све из зетскобрдске области. Од њих је умрла само Стане Р. Бошковића из Голубовца 5. ов. м. Остали су на путу опорављења. Од почетка мјесеца до сада било је пет нових случајева обољења. Обољели су: 2. ов. м. Јека Митра Кликовца из Бистрице и послије три дана умрла је; 4. ов. м. Мило И. Радуловић из Подгорице и налази се у неповољном стању; 5. ов. м. Мика Ивова Радуловић из Подгорице и доста је добро; 7. ов. м. жена Сава Мугоше из Доње Горице, која је сјутра дан умрла. Од стране санитета, а тако исто и власти чини се све, да се у зараженим крајевима стање народног здравља побољша.

Треба бити на опрезу. Поједине стране агенције разашиљу по нашој земљи кријомице неке огласе и рекламе, којима се тражи велики број радника за Америку, обећавајући им разне измишљотине. Како су се наше власти обавијестиле, да су то мамци појединих спекуланата, који са радницима тргују, то је обраћена строга пажња да се наивни свијет не обмањује и овим спекулантима не насједа. Па и поред тога нађу се по негдје неки, које разни агенти одмаме и просто тргују с њима. Шта све њих чека послије у Америци, лако је појмити. Како се тиме наш необавијештени свијет бездушно упропашћује, то и ми обраћамо свима пажњу, да не само не насједају овим бездушним спекулантима, него и да друге упућују, да се не поводе за примамљивим обећањима, јер од свега тога нема ништа: нити у Америци има рада за нове раднике, нити ти агенти могу да изврше своја обећања. Њима је једина сврха да раднике примаме и да

NACIONALNA BIBLIOTEKA REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO

их одведу бродарским агенцијама, од којих добију за сваког радника добру провизију, а послије раднику како Бог да у далеком туђем свијету, гдје толико радника беспосличе, јер је њихов број нарастао. Зато, и опет велимо, наш радни свијет не треба да се заварава и да се за празним обећањима поводи, јер ће у противном случају, поведе ли се за обећањима, коначно пропасти у далеком туђем свијету.

Међу онима што примамљују наше људе и упућују их у Америку налази се, како смо се извијестили, и Мило Радовић, трговац из Рисна, за кога нас увјеравају, да је већ неколико Црногораца послао у Дубровник тамошњој агенцији Банац. од које је добио провизију за сваког од њих. Има и других, и зато би наш свијет требао да се од њих чува и клони, ако не жели да себе и своју породицу упропасти. Црногорци, будите на опрезу!

Каква ће бити зима? Послије необично топлог љета ове године, многи су људи у страху, или се барем надају, да ћемо имати исто тако необично јаку зиму. Но да ли у опште има какве везе између љета и зиме и да ли се равна једно по другом? О том питању размишљао је и сам се распитивао код париских стручњака један сарадник „Gauloisa“. Прво је потражио Анготa, директора метеоролошког завода у Паризу, који му је на то одговорио, да метеорологија није у стању прорицати вријеме у великом размаку, док за два, три дана унапријед може се сталношћу утврдити о евентуалним промјенама. Уједно је додао, да нема ништа заједничког љетна жега са зимском оштрином, колико је метереологији познато, па за доказ тог свог тврђења наводи чињенице из старијих година. Тако је године 1876. било необично топло љето, а зима је ипак била тако топла и блага, какве није било у задњих 25 година. Просјечна је температура износила 4 ступња више него ли иначе. 1877. било је љето опет топло, али је зима била чврста. Год. 1899. је послије веома топлог љета дошла веома хладна зима, док је прошле године уз хладно љето била топла, кишовита зима. Исто тако му је одговорио и астроном Фламарион. Коначно је отишао к пророчици г-ђи Мерпха, која је радије хтјела говорити о љубави, али се ипак одлучила прорицати и о — времену. Распрострвши замрљане карте, рекла је: „Зима нити ће бити хладна, ни топла; ни суха, ни мокра, нити влажна, а ни вјетровита. Биће као свака зима — ако не буде другачије. Молим то стоји пет франака“. И новинар је отишао с пророчанством о зими!

Позориште. Вечерас се даје водвиљ-комедија „Заједнички живот“, која је у дугом низу година задржана у репертоару готово свију српских позоришта, а у недјељу се даје по други пут „Отаџбина“. Посјета је у четвртак била добра, па би требало да је и у будуће тако.

Пажња. Млад човјек, вичан кореспонденцији, нуди се трговцима и појединим лицима ханорарно за њемачку кореспонденцију. Упитати у уредништву листа.

Вријеме. Киша је тренутно престала, али се на небу непрекидно витлају густи оловни облаци. И вјетар је освојио, те може врло лако, и крај свега што је доста топло, и снијега донијети.

О протјеривању Л. Бркића

Одговорном уреднику „Цет. Вјесника“

Гос. Р. Кривокапићу

Цетиње

У прилогу под 7. спроводи се Уредништву изјава г. Лазара Чобелића бив. власника и одговорног уредника „Цетињског вјесника“, коју је исти предао овоме суду на захтјев тужитеља г. Лазара Бркића, поводом кривичног спора Лазара Бркића, противу бив. одговорног уредника „Цетињ. Вјесника“ г. Лазара Чобелића, због клевете нанешене му једном нотицом „Протјеран“ оштампаном у 100-ом броју „Цетињ. Вјесника“; стијем да се иста у наредном броју Цетињског Вјесника на челу листа оштампа у смислу данашњег ријешења Кр. Обл. Суда број горњи.

Бр. 1842.

7. новембра 1811.

Краљ. Обласни Суд
Предсједник
Рађеновић.

ИЗЈАВА

Поводом тужбе г. Лазара И. Бркића, наставника гимназије у Подгорици, за увреду и клевету, нанесену њему нотицом „Протјеран“ у 100. броју „Цетињског Вјесника“ од 31. децембра 1909. године — по пристанку тужитеља — ја доље потписани бивши власник и одговорни уредник „Цетињског Вјесника“ изјављујем:

Да љуто жалим да је горња нотица „Протјеран“ изашла штампана у „Цет. Вјеснику“ у којој је без мога знања и мимо мога судјеловања нанесена г. Лазару И. Бркићу увреда и клевета. Нијесам могао нити могу изнијети ни најмањи доказ ни моменат, којим би се ма и за час могло посумјати у поштење и патриотизам г. Лазара Бркића, као и у исправност његовог дјеловања у Црној Гори, те је према томе г. Бркић био жертва клевета.

Овијем је спор између мене, као бившег уредника и власника „Цетињског Вјесника“ и г. Лааара И. Бркића скинут са дневног реда часно по обадвије парничне странке.

Цетиње, 7. нов. 1911. г.

Лазар Чобељић,
бивши власник и уредник „Цетињског Вјесника“.

Горњи акт Цетињскога Обласнога Суда заједно са приложеном изјавом саопштавамо само зато, да би и шира јавност видјела, како код нас бивају примјењивање јасне одредбе закона о штампи. „Цетињски Вјесник“ је у томе погледу до сад стекао многа горка искуства. Овај лист је без оправдана разлога постао предмет анимозности и погајне мржње у првоме реду код онијех, који би и по својем положају, и по својој улози, и по својем раду требали да буду са њим на заједничкоме земљишту. Лист, који је у свој програм ставио службу само општим интересима земље; лист, који ради тога што више избјегава личне распре и домаће трзавице и унутрашње критике ограничава на најмању и најблажу мјеру — такав лист, кад год је до сада дошао у сукоб са каквом подметнутом или харангираном тужбом, *редовно је бивао жртва пресуда, које се очигледно косе са законом о штампи!!* И поучно, и жалосно! Само са те двије ријечи у стању смо овако отворено по заслузи окарактерисати тај поступак. Јавним навођењем примјера не желимо да ожалостимо пријатеље и да овеселимо непријатеље.

Чл. 47. закона о штампи гласи:

„Ако оптужени одриче на суду, да се окривљена наштампана ствар тиче тужиоца, онда ће пред судом дати изјаву, која ће се забиљежити, да се та ствар ни у колико не односи на тужиоца, и ту ће изјаву дужан бити, ако тужилац захтије, штампати на челу свога листа у првоме броју.

Ако тужилац и послије изјаве туженога, да се окривљена ствар не односи на њега, остане при тужби, онда ће суд претходно ријешити, према наводима и доказима које подноси тужилац, односи ли се на њега или не, па према нађеноме стању даље по закону поступити“. —

Изјава, коју је дао бивши одговорни уредник нашега листа, никако није могла бити подведена под цитирани законски члан. У биљешци „протјеран“, која је објављена у 100. броју „Цет. Вјесника“, од 1909. године, отворено је именован тужитељ. Изјава бив. одговор. уредника, учињена на незаконит начин у корист тужитеља, потпуно је беспредметна. Суд је није смио узети у обзир. Суд у својем горе објављеноме ријешењу за штампање изјаве не наводи ни једно законско наређење, по којем би уредништво било дужно такву изјаву штампати. Не наводи зато, јер у закону о штампи нема ни једне одредбе, која би могла оправдати судско ријешење. Поменута изјава имала би смисла и могла би се подвести једино под чл. 47 закона о штампи само онда, кад у окривљеној наштампаној ствари не би било поменуто тужитељево име, *али би се из наведених чињеница у биљешци дало закључити да се на истога односи.* Само у томе случају тужени је дужан дати изјаву, разумије се, ако тужитељ захтије. Само у томе случају суд има ријешити, према наводима и доказима које подноси тужитељ, односи ли се наштампана окривљена ствар на њега. Суд има право ријешити, да уредништво штампа само такву изјаву, којом ће одговорни уредник на захтјев тужитеља јавно порећи да се окривљена наштампана ствар тиче тужитеља. Али суд нема право, да наређује оптуженоме да штампа изјаву, којом се тужитељу извињава. То је приватна ствар, која се тиче само тужитеља и туженога. Суд нема право да приватној њиховој погодби у оваквоме случају даје званичну важност, и да туженога силом власти натјерује, да тужитељу учини задовољење, које му по закону није дужан дати. У таквој прилици уредник није дужан штампати изјаву, пошто је овој сврха само та, да се избјегне сумња, да ли се наштампана окривљена ствар, *ако није у њој поменуто тужитељево име*, на истога односи или не.

Што се тужитељ задовољио с изјавом туженога, то суд није морао да узме у обзир. Можда је тужитељу било више у рачуну да се једна за њега тугаљива ствар оконча јавним извињењем туженога, него ли да тјера процес, или да одустане од тужбе. Суду је морало бити јасно, да се окривљена наштампана ствар односи на тужитеља, чије је име поменуто, те је због тога био дужан да одбије изјаву туженога, па да тужитеља упути *или на продужење процеса, или на одустајање од тужбе.* Својим поступком суд је, противно наређењу чл. 47. закона о штампи, помогао тужитељу, да се извуче из непријатне ситуације, и тијем је одједном постао заједно са тужитељем странка противу „Цетињскога Вјесника“!

Суд је на пошљетку могао увидјети, да изјава бив. одговор. уредника нашега листа ни по форми ни по садржини законски нема никакве вриједности. У изјави се каже, да је оптужена биљешка у листу објављена „без знања и мимо судјеловања“ одговорног уредника. По члану 38. тачка б) закона о штампи, „одговорни уредник је одговоран за све, што је без потписа у листу изашло.“ Биљешка, ради које је оптужен наш бив. одговорни уредник, објављена је у листу без ичијега потписа. Одговоран је, дакле, за исту само одговорни уредник. Извињење, да је изашла без његова знања, може да има неке вриједности у унутрашњим односима у самој редакцији листа, али за суд, закон и тужитеља оно је потпуно безвредносно.

А сад мало о тужитељу Л. Бркићу. Ма да нам је одвратно занимати се у нашем листу са том личношћу, ипак ћемо овдје поново оштампати биљешку, ради које нас је оптужио. Биљешка је изашла у „Цет. Вјеснику“ у броју од 31. децембра 1909. Она овако гласи:

„Како смо дознали, данас је овдашња полиција протјерала на свагда из Црне Горе Лазара Бркића, наставника подгоричке гимназије, као човјека, који је радио, да убије углед и општи интерес Црне Горе, стављајући се у службу нашим непријатељима. Како нам изгледа, полиција ће ући у траг још некијема измећарима, а жељети је да иста с њима расчисти што прије, али не на овакав благ начин као са Бркићем, који је само најкраћим путем — ирео Ђурђева Ждријела — у пратњи жандарма протјеран.“

Ова биљешка је **потпуно у свем тачна**. *Ми то поново тврдимо.* Чињеница је, да је Бркић био стражарно протјеран. Чињеница је, да се страни поданици из једне државе протјерују само тада, кад власт са доказима у руци уђе у траг њиховом раду противу интереса те државе. Чињеница је, да Бркић није без разлога протјеран. Чињеница је, да је касније и сам примио помиловање по томе дјелу. А помиловања се дају и примају само за кажњива дјела. Чињеница је, да је Бркић и својим доцнијим држањем дао доста јаких повода, да и непосвећени вјерују, да су његовоме протјеривању претходили крупнији разлози. Он је љетос под својим пуним потписом, као наш чиновник, у једноме листу на страни оклеветао нашу владу, тврдећи да плаћа један честити лист у Далмацији. Ако је истина, да наша влада плаћа речени лист, па Бркић то дознао, *онда је он ординарни изрод*, кад то, као чиновник те исте владе, у страним новинама под својим потписом износи. Ако није истина, што је Бркић тврдио, *онда је он гнусни клеветник, који има намјеру да пред иностранством оклевета владу земље, која га хљебом храни!* Аналогно закључујући, показује се јасно као дан, да је истинито и све оно, што је о томе поквареноме створу изнесено у нашој биљешци „протјеран“. *Истина је; ми имамо за то најпозваније свједоке.*

На суд, Бркићу! Неће вас спасти изјаве, које непозвани чине у корист вашу иза леђа уредништва. У очима поштена и родољубива свијета у Црној Гори ви сте већ по заслузи оцијењени. Још остаје да и суд даде формалну санкцију тој оцјени.

Књижевност

Дан. Изашла је из штампе свеска пета листа за науку и књижевност „Дана“ саовим садржајем: Право егзистенције малог народа од др. Ф. Крајчица; О класичном образовању од Милутина Чекића; Законодавство у Црној Гори од Љ. Бакића; Ђуро Крижанић, његов рад и идеје од др. Н. Шкеровића; Нешто о породици Бранка Радичевића од Ф. Р.; Опажаји из ревизије од Н. Рацковића; О учтивости; Биљешке; Зрица; и од уредништва. „Дан“ излази мјесечно. Годишња му је претплата 12 перпера. Уређују га др. Н. Шкеровић и Душан С. Ђукић.

Нова књига. Живко Драговић превео је с руског „Анегдоте и мудре изреке из старијех грчкијех и латинскијех писаца“, које је издао у посебну књигу од 5. штампаних табака. Цијена је један перпер. Ове анегдоте и мудре изреке су пробране, забавне су и поучне и добро ће доћи свакоме ко није упознат са старим грчким и латинским писцима и њиховим временом.

Занимљивости

— Народи англо-саксонске расе највећег су узраста. Енглез је висок 1.70 м., а тако исто Норвежанин, Данац и Холанђанин. Послије њих долазе Мађари са висином 1.07 м., па Швајцарци, Руси, Белгијанци и Срби. Најмањи су Шпањолци и Талијани.

— Прва стална ваздушна пошта отворена је 27. пр. м. на прузи Лондон — Виндзор.

— У Енглеској радници су већег узраста од осталих, док су у Француској радници мањи од осталог становништва.

ОГЛАСИ

НА ЗНАЊЕ

Отварам овога мјесеца нову

КОБАСИЧАРСКО-МЕСАРСКУ РАДЊУ

у Катунској улици број 20

Зато потребујем једнога вјешта човјека *за куповање свиња, брава и телади на Данилов-граду и на Ријеци.*

У истој радњи примио бих *једнога поштена човјека за ортака са 1000 перпера готовог новца.*

За ближе услове обратити се

Божу Кривокапићу

Р. 54. Б. 32. 1,2 Цетиње.

НА ЗНАЊЕ. Овим путем позивам и молим све моје дужнике, који мени лично што дугују, да ми дугове на лијепи начин исплате, јер нијесам у стању даље никога чекати, а за већину је *већ и вријеме.*

У противном случају приморан сам потражити, без разлике од свакога, наплату судским путем заједно с интересом на дугогодишња чекања и свима трошковима, које би око тога унапријед учинио.

Поново молим све моје дужнике, међу којима су већина моји пријатељи и познаници, да на лијен начин испуне своје обавезе и тиме учине и себи и мени добро.

Цетиње, 29. октобра 1911.

С поштовањем,

Ристо Рундо — Мостаран.

Р. 101, бр. 31 3,3

ОГЛАС

Дућан доста велики даје се под офит мјесечно 35 круна у кући Филипа Радичевића.

Р. 15. бр. 3 1—6

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински.